

XIRURGIK STOMATOLOGIYA

Samarqand davlat tibbiyot universiteti talabasi

Omononov Otamurod Ziyodullo o‘g‘li

Boboqandov Hoshimbek Umar o‘g‘li

Shadiyev Orzubek Umidjonovich

Tel nomeri: +998 904734640

Email: otamurod7340@gmail.com

Annotatsiya: Xirurgik stomatologiya, tish va og‘iz tizimiga kirurgik ravishda qaratilgan jarayonlarni o‘z ichiga oluvchi soha. Bu tibbiy yo‘nalish, tish chirishlar, implantatsiyalar, og‘izni tozalash, cyst va tumorlarni o‘lib tashlash, va blok turar joylarni ochish jarayonlarini o‘z ichiga oladi. Maxillofacial xirurgiya deb ataladigan bu soha, insonlarning oral sakkiz organlaridagi qattiq muammolarni hal qilishda keng ko‘lamli xizmat ko‘rsatadi. Xirurgik stomatologiya, sog‘ligi va go‘zalligi saqlash, funksiyalarni tiklash, va estetik tuzish asosida insonlarga yordam bera olish uchun mahsulotli va keng doiradagi usullar bilan mashg‘uldir.

Kalit so‘zlar: xirurgik stomatologiya, implantatsiya, tozalash, cyst, maxillofacial xirurgiya, stomatologiya.

Stomatologiya (yun. „stomatos“ — og‘iz va „logos“ — fan, ta’limot) — klinik tibbiyotning bir sohasi; og‘iz bo‘shlig‘i a‘zolari: til, lab, lunj, og‘iz shilliq pardalari hamda yuz-jag‘ tizimi va unga yondosh soha kasalliklarini, ularni keltirib chiqaradigan sabablarni va mazkur kasalliklarning oldini olish usullarini o‘rganadi. Stomatologiya, oral sakkiz organlarining tadqiqot, davolash, va saqlashiga asoslangan tibbiy soha. Ummumiy stomatologiya, ortodontiya, kirurgik stomatologiya, protetika va boshqa turli yo‘nalishlarni o‘z ichiga oladi. O‘tin yozish, di‘lar va og‘izning sog‘ligi, go‘zalligi, va funksiyalari bu soha ichida muhim ahamiyatga ega. Og‘iz bo‘shlig‘i a‘zolari kasalliklari [Gippokrat](#), [Ibn Sino](#), [Galen](#), Sels va boshqa olimlar tomonidan tavsiflangan. Ibn Sino asarlarida ilk bor tishlar qamashishi va og‘riqlarining tabiati bayon etilib, shunday hollarda nimalardan foydalanish ko‘rsatilgan. 14-asrda fransuz vrachi Gide Sholiak tish sug‘uradigan asbob ixtiro qildi. 15-asr oxirida italyan vrachi J. D. Arkale tishni oltin, qo‘rg‘oshin va qalay folgasi bilan plombalash mumkinligini ko‘rsatadi. 17—18-asrlarga kelib stomatologiya klinik tibbiyotning mustaqil sohasiga aylandi.

19-asrda tishni plombalash va yasama tishlar tayyorlash texnikasi puxta ishlab chiqildi. 19-asr oxiri —20-asrning birinchi yarmida fiziologiya, anatomiya, patologiya, biokimyo va boshqa fanlarning taraqqiyoti stomatologik kasalliklar etiologiyasi, patogenezi, davolash choralari va profilaktika tadbirlarini ishlab chiqishda muhim ahamiyat kasb etdi. [O‘zbekistonda](#) stomatologiya fani 1954-yildan shakllandi, shu yili ToshTI (hozirgi Toshkent Davlat Stomatologiya Instituti)da stomatologiya fakulteti ochildi. 1956-yilda maxsus stomatologik kafedralar tashkil etildi. Keyinchalik bunday kafedralar Samarqand, Andijon tibbiyot institutlarida, Toshkent vrachlar malakasini oshirish institutida ham ochildi, 1994-yilda Buxoro Davlat Tibbiyot instituti tashkil etilib, uning tarkibida stomatologiya fakultetining ochilishi stomatologiya fanining yanada ravnaq topishiga zamin yaratdi.

Stomatologiya turlari:

1. Umumiy Stomatologiya: Tish yozish, og‘izning umumiy davolash va saqlash bo‘yicha asosiy yo‘nalish.
2. Ortodontiya: Tishlar va og‘iz tizimining ortiqcha joy vaqtida yuzaga chiqadigan o‘rnatishlar uchun mutaxassislik.
3. Kirurgik Stomatologiya: Kirurgik jarayonlar orqali tish va og‘izning muammolari, jismlari, yoki tashqi ko‘rinishlari davolash uchun yo‘nalish.

Ko‘rishlari davolash uchun yo‘nalish.

4. Protetika: Tishlar yo‘qotilganda, ularni o‘rniga qo‘yadigan va insonning aholi shakllanishini ta‘minlaydigan protetik qurilmalarni rivojlantirishga asoslangan tur.

5. Endodontiya: Tishdan noyob (nerv) tashqi zarar qilgach, tish tozalanishi va uning ichki qismi davolashga asoslangan yo‘nalish.

6. Dentogenetika: Genetik tahlillar orqali diş yoki og‘izga aloqador genetik xususiyatlar va tashqi omillarning ta‘sirini o‘rganishga asoslangan tur.

Stomatologiya, insonlarning oral sakkiz organlarining sog‘ligi va go‘zalligini saqlash, davolash va yaxshi o‘z ichiga olishga xizmat qiladi.

Hozirgi zamon stomatologiya fani terapevtik, xirurgik, ortopedik, bolalar stomatologiyasi kabi bo‘limlarni o‘z ichiga oladi. Terapevtik stomatologiya tish (kariyes, pulpit, periodontit, nokariyes xastaliklar) hamda og‘iz shilliq qavati (stomatit), lab, til kasalliklari diagnostikasi, Davosi va profilaktikasi bilan shug‘ullanadi. Xirurgik stomatologiya tish olishdan tashqari yuz-jag‘ va unga qo‘shni sohalardagi yallig‘lanishlar, o‘smalar, shikastlanishlar, tug‘ma va orttirilgan nuqsonlarni o‘rganadi, og‘iz bo‘shlig‘i va yuz-jag‘ operatsiyalari, plastik operatsiyalarni amalga oshiradi. Ortopedik stomatologiya ortopedik va ortodontik usullar bilan birlamchi va ikkilamchi tishlar qatori hamda tug‘ma va orttirilgan tishlar nuqsonlarini davolaydi, yasama tishlar bilan tish qatori nuqsonlarini tiklaydi. Xirurgik stomatologiya, tish va og‘iz tizimiga kirurugik ravishda qaratilgan jarayonlarni o‘z ichiga oladi. Bu turdagi jarayonlar odatda quyidagi mavzularga aloqador bo‘lishi mumkin:

- Tish chirishlar va implantatsiyalar: Tishning yo‘qlanishi yoki yo‘qotilgan tishni o‘rniga implantatsiya qilish, bu turda xirurgik stavkalarni qo‘llash.
- Og‘izni tozalash va og‘iz bo‘shlig‘ini chiqarish: So‘nggi dişlar, tish sisligi yoki boshqa sabablarga qarab og‘izdan katta ko‘lib turadigan og‘iz bo‘shlig‘ini chirish va tozalash jarayonlari.
- Cyst va tumorlarni olib tashlash: Tish yoki og‘izda paydo bo‘lgan cystlar yoki tumorlar, ularni kirurugik ravishda o‘lib tashlash.
- Blok turar joylarni ochish: Eng oddiy ravishda dişni chirish, sinuslar (maxillary sinus)ni ochib, sinusboshtan foydalanib implantatsiyalarni o‘rnatish.

Xirurgik stomatologiya, maxillofacial xirurgiya deb ham ataladi, va u insonning yuz va chiroqli xislati bilan bog‘liq paydo bo‘lgan tibbiy jarayonlarni davolash uchun mutaxassislikka ega bo‘ladi. Xirurgik stomatologiya, tish va og‘iz tizimiga kirurugik ravishda qaratilgan jarayonlarni o‘z ichiga oluvchi tibbiy soha sifatida taniladi. Bu soha umumiy tish davolashidan farqli ravishda, kirurugik yo‘nalishni talab qiladi va og‘izning chirish, implantatsiyalar, tozalash, cyst va tumorlarni o‘lib tashlash, va blok turar joylarni ochish jarayonlarini o‘z ichiga oladi.

Maxillofacial xirurgiya ham bu soha qamrab oladi, yuz va chiroqli xislati bilan bog‘liq muammolarni hal qilishda mutaxassislik ko‘rsatadi. Xirurgik stomatologiya, insonlarning oral sakkiz organlaridagi qattiq muammolarni hal qilishda keng xizmat ko‘rsatadi, shuningdek og‘iz va diʃlarning sog‘ligi, go‘zalligi, va funksiyalarni tiklashda muhim rol oynaydi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. <https://uz.wikipedia.org/wiki/Stomatologiya>
2. Abdusalomov Sunnatulla Shonazar o‘g‘li Международный научный журнал № 3 (100), часть 1 «Новости образования: исследование в XXI веке» октябрь, 2022 г
3. [https://n.ziyouz.com/books/kollej_va_otm_darsliklari/tibbiyot/Terapevtik%20stomatologiya%20\(M.Ziyayeva,%20R.Bahodirova\).pdf](https://n.ziyouz.com/books/kollej_va_otm_darsliklari/tibbiyot/Terapevtik%20stomatologiya%20(M.Ziyayeva,%20R.Bahodirova).pdf)

Research Science and Innovation House